

INTERWENCJONIZM PAŃSTWOWY W ROZWÓJ UBEZPIECZEŃ

Interwencjonizm na rynku wynika z odpowiedzialności państwa za całokształt życia gospodarczego oraz porządek społeczny, a także ekonomiczne i społeczne bezpieczeństwo społeczeństwa, piszą autorzy opracowania «Interwencjonizm państwowy w warunkach rynkowych» [1]. Jeśli jakaś część gospodarki nie funkcjonuje prawidłowo to społeczeństwo oczekuje od państwa, że będzie interweniować. Rząd w ramach polityki ekonomicznej i społecznej może oddziaływać poprzez instrumenty bezpośrednie i pośrednie na sferę konsumpcji, wymiany i produkcji. Interwencja państwa działa z pewnym opóźnieniem względem zmian zachodzących na rynku, więc czasem może nie być adekwatna do ciągle zmieniającej się sytuacji. Interwencja powinna ograniczać się do wspomagania, a nie wyręczania mechanizmów rynkowych. Rynek ubezpieczeń jest wysoce wadliwy, dotyczy to strony popytowej, podażowej, jak i samego ryzyka podlegającego ubezpieczeniu. Przeszkody tj. asymetria informacji, droga reasekuracja czy niska świadomość ubezpieczeniowa podnoszą cenę ubezpieczenia i sprawiają, że bez udziału państwa ubezpieczenia te są w małym stopniu wykorzystywane i że większość ryzyka produkcyjnego zatrzymywana jest przez potencjalnych odbiorców. Ryzyka przyrodnicze są niemożliwe do zapobieżenia oraz do uniknięcia ich poprzez odpowiednia prewencję, dlatego jedynym wyjściem jest zabezpieczenie środków finansowych na wyrównanie ewentualnych strat.

Państwo może interweniować na różne sposoby, część z nich została wypunktowana poniżej [2].

1. Rząd może postawić na działania profilaktyczne, które w niewielkim wprawdzie stopniu uchronią rolników przed realizacją ryzyka, ale podniosą świadomość ubezpieczeniową wśród nich. Do tych działań zaliczymy np. kontrole sanitarne gospodarstw czy szkolenia z zarządzania ryzykiem, kampanie społeczno –

edukacyjne (wszystko to może być prowadzone we współpracy z zakładami ubezpieczeń), których celem jest przekonanie obywateli do zawierania umów ubezpieczeniowych. Prowadzenie tego typu programów tworzy lepsze warunki do rozwoju rynków oferujących narzędzia ochrony przed ryzykiem[3].

2. Innym sposobem może być ułatwianie dostępu do środków zewnętrznych np. kredytów, przez dopłacanie do ich oprocentowania lub udzielanie gwarancji.

3. Kolejną metoda pomocy gospodarstwom jest zabezpieczenie środków finansowych z budżetu państwa (województw lub gmin) na pomoc. Może to być pomoc:

- a) doraźna, czy polegająca na wypłatach zapomóg na pokrycie szkód,
- b) pośrednia, czyli całkowite lub częściowe przejęcie przez państwo zobowiązań gospodarstwa.

4. W końcu rząd może zaangażować się w system ubezpieczeń dla obywateli, aby uczynić go bardziej efektywnym i zwiększyć stopień wykorzystania ubezpieczenia przez obywateli. W ramach tej polityki państwo może podjąć różne działania.

a) Może zaprojektować, utworzyć i kontrolować państwowy system ubezpieczeń; państwowy ubezpieczyciel prowadziłby wyspecjalizowaną działalność ubezpieczyciela, publiczny zakład ubezpieczeń byłby znacznie dotowany z budżetu.

b) Opcjonalnie może również pomóc w założeniu i prowadzeniu Towarzystwa Ubezpieczeń Wzajemnych, do którego przynależność była by obowiązkowa lub nie.

c) Prowadzić reasekurację ubezpieczeń upraw poprzez utworzony zakład reasekuracyjny. Wysokie koszty reasekuracji ryzyk przyrodniczych wpływają na cenę polisy, udział państwa obniżyłby tę część kosztów transakcyjnych.

d) Jeszcze inną strategią jest pomoc techniczna oferowana ubezpieczycielowi poprzez tworzenie baz danych, pomoc w sprzedaży ubezpieczeń, kontroli nad ubezpieczonymi czy likwidacji szkód.

e) Kolejnym rozwiązaniem byłoby finansowanie działających na ryzyku ubezpieczycieli lub udziału ubezpieczonego w ubezpieczeniu. Może to być przeprowadzone przez:

- wprowadzenie dopłat do składek ubezpieczeniowych,
- stosowanie procentowego udziału w wypłacanych odszkodowaniach,
- dofinansowanie składek reasekuracyjnych,
- gwarantowanie dopłat z budżetu państwa w razie nadwyżki sumy odszkodowań powyżej danego poziomu.

f) Innym środkiem, który może być zastosowany, są regulacje prawne dotyczące:

- konstrukcji oferowanych produktów,
- dopuszczenia (akredytacji) podmiotów do sprzedaży danych produktów,
- ułatwień w przepisach dotyczących łączenia się zakładów ubezpieczeń w poolu ubezpieczeniowe wspólnie pracujące nad optymalnymi rozwiązaniami.

g) Drogą do zwiększenia liczby korzystających z ubezpieczenia jest zapisanie w ustawie obowiązku ubezpieczenia się, bezwarunkowego bądź wynikającego z takich czynników jak: zaciąganie kredytu, pobieranie dopłat, prowadzenie danego rodzaju działalności, chęć ubiegania się o pomoc państwa. Wprowadzenie przymusu przyniesie największe efekty w krótkim okresie czasu, jednak we współczesnych gospodarkach odchodzi się od stosowania przymusu (ponieważ ogranicza wolność wyboru obywateli), jeśli nie stoi za tym interes społeczny.

W ramach ogólnego zarządzania ryzykiem w rolnictwie, państwo wybierać może różne kombinacje zaprezentowanych metod.

Literatura:

1. Smoleń M. Interwencjonizm państwowy w warunkach rynkowych/ M. Smoleń, E. Górniak , Wydawnictwo oświatowe FOSZE, Rzeszów 2007, s. 7.

2. Kaczała M. Ubezpieczenia z dopłatami z budżetu państwa jako instrument ochrony gospodarstw rolnych przed skutkami ryzyka przyrodniczego// M. Kaczała, K. Łyskawa, / Gospodarka i finanse, wyd. AE Poznań, 2008, s. 128.

3. Клапків Ю.М. Доктринальні принципи страхової справи в Україні при невизначеності якості страхових послуг та «регресивному відборі» / Юрій Клапків// Наука молода. Науковий журнал. – № 21. – 2014. – С.156-161.

Золотухін Є. В.,

аспірант кафедри фінансів

Харківського національного економічного університету ім. С. Кузнеця

НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «МУНІЦИПАЛЬНИЙ КРЕДИТ»

У сучасній вітчизняній економічній думці науковий інтерес до проблем функціонування і розвитку боргових фінансів на місцевому рівні, хоча й не набув широкого поширення, поступово зростає, чому сприяє задекларований державою децентралізаційний вектор розвитку. Ефективне ж здійснення органами місцевого самоврядування політики запозичень неможливе без глибокого розуміння сутності муніципального кредиту як джерела їх фінансових ресурсів.

Варто зазначити, що в вітчизняній економічній літературі інтерпретація поняття «муніципальний кредит» має багатоаспектний вираз, але водночас відсутнє єдине бачення щодо змістовного наповнення даного поняття. Так, на думку Л. Петкової та В. Проскуріна, муніципальний (комунальний) кредит – це система відносин між двома юридичними особами з поворотної, платної і строкової передачі фінансових ресурсів, одна з яких – орган місцевого самоврядування [1]. Такої ж думки дотримується В. І. Кравченко [2], який підкреслює, що комунальний кредит у розвинутих місцевих фінансових системах світу є основним джерелом фінансування муніципальних інвестиційних програм.

М. А. Гапонюк [3] під комунальним кредитом розуміє форму договірних взаємовідносин між позичальниками грошей, якими є органи місцевого